

متن پرسش

سلام علیکم با آرزوی قبولی طاعات و عبادات و بهره مندی کامل از برکات ماه مبارک رمضان امیدوارم پرسش مرا پاسخ بفرمائید: آیا می شود گفت حیوانات مانند یک سیستم رایانه هستند و از خود هیچ اختیاری ندارند؟ یعنی تمام غرائز و احساسات آنها و زندگی اجتماعی بسیاری از آنها برخاسته از همان برنامه ریزی دقیق و حساب شده است. به صورتی که حتی برای رویدادهای جدید هم برنامه ریزی شده اند و بی اختیار در مواجهه با آن رویداد طبق فرمول از قبل داده شده، عمل می کنند؟ اگر جواب مثبت باشد مواردی مانند رفتار ذوالجناح بعد از شهادت ابی عبد الله علیه السلام، هدهد سلیمان و آهوی پناهنده به امام رضا علیه السلام، و . . . باید توجیه شود. و اگر جواب منفی باشد یعنی آنها هم مانند انسان ها دارای اختیارند و بنابراین نیاز به شریعت و . . . دارند.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: حضرت علامه طباطبایی «رحمت الله علیه» در ذیل آیهی «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَلُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ» آیهی ۳۸ سورهی انعام نکات ظریفی را مطرح می کنند که حاکی از یک نحوه اختیار برای حیوانات است ولی در آن حدّ از اختیار که به هدایت های تکوینی و غریزی خود دو شکل می توانند جواب دهند و لذا لازم نیست به آن نحو شریعت برای آنها بیاید که در ریزترین موضوعات نیز لازم باشد انتخاب کنند. بنده نیز در شرح این آیه عرایضی داشته ام که شاید در جهت تبیین سؤال تان مفید افتد. موفق باشید